

ואדי-סליב - בשבוע החמישי אחרי פרוץ מרד

אחרי הסע

האמהות העזובות
בבית משפחת אזולאי, מחזיקות את בניהן על הורונג שמעון אזולאי נלקח מביתו בשתיים בוקר, השאיר את אשתו סימי (קיצונית משמאל) ומשפחה בת שבע נפשות, ללא מפרנס.

בואדי סליב חל השבוע שינוי עמוק. למראית-עין, שררה הרגעה מוחלטת. אנשים יצאו לעבודה — אם היתה להם עבודה; החנויות היו פתוחות; שום התקהלות לא הפריעה את הסדר הציבורי, אפילו אסיפת מפא"י בקולנוע הדר עברה ללא תקלה. עובדת יסוד אחת היתה ברורה לחלוטין: ארגון ליכוד עולי צפון אפריקה בואדי סליב נשבר. משרד הארגון, בבית-הקפה לשעבר של דוד בן-הרוש, לא נפתח מאז ערב השבת השחורה. הרמו היחיד כי לא הכל שלח ורוגע בואדי סליב, נתן עלי-ידי שתי גידות משטרה, ששוטטו הלך ושוב לאורך הרחוב הראשי, הודיעו ברמקול: „המשטרה תחטל כל בריונות. אל תאמינו למסיתים ולשמועות-שוא. משטרת ישראל אתכם ולרשותכם.“ אחרי ההודעה העברית, הושמע הנוסח המארוקאי.

היה זה קול מארוקאי קנוי. הוא לא היה קול יחיד בואדי סליב. אחרי המעצרים ההמוניים, שהרחיקו מן השכונה כל מי שנראה למשטרה כמסוגל ללכד סביבו חלק כלשהו של בני עדתו, פלשו לואדי סליב שליחי מפא"י והמשטרה. חלקם היה מוכר היטב לתושבים. היו אלה אנשי קבוצת-האגרוף ששלטה בואדי עד תופעת ארגונו של בן-הרוש. באבא סידי, ראש הקבוצה שלא הצליח לבלום את עליית הארגון בראשית צעדי, חזר עתה ככובש, בחסות אלות המשטרה.

תפקידו החדש היה לרכוש חזרה את תושבי הוואדי למפא"י. דרך אנשי הפיץ ברבים את הידיעה, כי מפא"י מעמידה לרשותם מיד 25 שיכונים. כל מה שעל המבקשים-להשתכן לעשותו, הוא לחתום על טופס מסויים הנמצא בידי באבא סידי.

לא כל השליחים היו ידועים בציבור ופעלו בגלוי. מפה לאוזן עברה שמועה כי מפא"י שילמה כסף רב לעשרות מתושבי המקום, כדי שיוערו דמוראליזציה כללית. החלה מערכת-לחישות. כל אחד לחש משהו נגד שכנו; האשמות והחשדות היו בפי כל. במצב זה נמנעו אנשי ואדי סליב מויכוחים, או אפילו מהבעת דעה בפני יודים ותיקים. בפני זרים, העמידו חזית אחידה של היתממות והתחמקות. הם לא רצו שהמשטרה תדפוק על דלתם בשתיים אחר-חצות ותשליך אותם למעצר, כחשודים בקשירת קשר נגד הציבור. תחושת-הבטחון, שפעמה בדבריהם במשך השבועים שבין ההפגנה הראשונה לבין הפרובוקציה של השבת השחורה, נעלמה. שוב לא היו בטוחים כל כך בזכותם הדמוקרטית היסודית להביע דעות, להתריע על עולות או להתארגן בארגון חוקי.

כאלה היו פני השטח. מתחת לפני השטח חלה תמורה עמוקה, שתביע את חותמה על המדינה מן היום ואילך. כי השבת השחורה רק שברה את המסגרת הארגונית של תושבי ואדי סליב. יושב-ראש הוועד ועשרות מבין חברי הארגון ופעיליו, אמנם הושלכו לכלא, אך הגורמים שהולידו אותם לא נשתנו. קרקע-הצמיחה של מרד המארוקאים נשארה עדיין במלאו פירותה. הפרובוקציה הגדולה של קולנוע הדר רק הסיפה לה חיוניות חדשה. היא גם נתנה למרד ואדי סליב מימד שלישי, חשוב אולי ממה שהיה עד כה. מימד זה היו „המטורדים“. אם עד כה היה מרד ואדי סליב מרד של נדכאים — התקוממות סוציאלית בעלת גחן ערתי — הפכה אותה הפרובוקציה הגדולה למרד כללי-עיתי, שסחף בגלוי שכבות חברתיות שהשתייגו ממנו עד כה.

★ ★ ★
החזרת 100 אלף תעודות-זהות

כך התכבא שינוי מהותי זה: בדירה פרטית אי-שם בהדר הכרמל ישבו חמישה גברים שגילם הממוצע נע מסביב ל-40 שנה. היו אלה מארוקאים, שהישוב הותיק בארץ אינו מכירם: מסודרים היטב, בעלי עסקים פורחים, זדרות נאות, חינוך צרפתי מבריק וידיעה מקיפה ובוררה על הנעשה בארץ. עד כה דיברו חלקות, הצתיירו בכל הודמנות כי מוצאם לא הפריע להם להסתדר בחברה הישראלית. הם לא היו עסקנים מכורים, אך גם לא צועקיי-קופות. עתה היתה בפניהם נימה חדשה: מרה, מאוכזבת, אקטיביסטית. התרעם אחד מהם, בעברית רהוטה: „מה כחנתם? להפוך לארוקאי פושע? להעמיד עדה שלמה לחוק? האם הם חושבים כי אלות המשטרה יכולות להחניק את זכות המחשבה? הם השליטו בואדי סליב שלטון של פחד. אנשים פוחדים לדבר, פוחדים להביע דעה. הם הציגו כפושע כל מי שביטא את ההתמרמרות העמוקה הפועמת בקרב עולי צפון-אפריקה. עכשיו שותף גם אני להתמרמרות זו. האם יציגו גם אותי מחר כפושע? האם גם על דלתי ידפקו בשלוש לפנות בוקר?“

אחר הוסיף: „הם דוחפים אותנו למצב, בו כל מי שיש לו גאחה וכבוד-עצמי יהיה מוכרח לקום לפעול. במקום לתקן את המצב מיסודו, הם מוסיפים למלאי השנאה והמרירות. הם חייבים לדעת שהם משחקים באש. הדרך שהם הולכים בה מוליכה לבסוף להתמרדות אורחית המונית, ואם נתקומם, זה לא יהיה ואדי סליב לבד שתקומם. ישנם כיום בארץ 230 אלף עולים מצפון אפריקה. 190 אלף מהם מארוקאים. העדה מתארגנת על פני הארץ כולה. אם נחליט, יכולים מחר 100 אלף איש לשלוח לשר הפנים את תעודות-הזהות שלהם, יפגינו שאינם חשים את עצמם כאזרחים-באמת של המדינה.“

אחר, גבר כבן 35, גבוה, ממושקף, בעל שיער שחור כפתם, הוסיף בקול שקט: „אנחנו לא רוצים לדבר על דברים אחרים; כמו העובדה שהיינו חיילים ויודעים משמעת ונשק מה הם. אבל מי שמנהל את המדינה הזאת צריך לזכור עובדות כאלה.“

★ ★ ★
מעצר, שחרור, ושוב מעצר

דבר אחד היו אנשי ואדי סליב מוכנים לשמוע, גם באירת הפחד החדשה. כל מי שהביא חדשות כלשהן משבעים העצורים של השבת השחורה נתקבל בשמחה. כי עצורים אלה היו פצע שותת-דם בבשרו של כל תושב מתושבי שכונתו.

שלושה צעירים ניגשו לבית-הקפה בואדי סליב. עוד אותו בוקר של יום ד' שעבר שוחררו עלי-ידי המשטרה, שלא מצאה נגדם כל הוכחה כי היו קשורים בצורה כלשהי במאורעות השבת השחורה. השלושה סיפרו ליושבי בית-הקפה: „החברה בבית-הספור במצב קשה. אין להם סיגנונות, הם שובתים שביתת-רעב.“ מישהו הוציא לירה מכיסו. תרמו לא רק צפון-אפריקאים. גם עולים מרומניה ופולין. ספר, שעלה מרומניה לפני שמונה שנים, הצהיר: „הם צודקים מאה אחוז. אי-אפשר להחזיק בני-אדם, במשך עשר שנים, בתנאים כאלה שיש בואדי סליב. הייתי יוצא בעצמי להפגנה יחד אתם!“

חך שעה אספו השלושה 84 ל"י. ואז התערבה המשטרה. האמנה למדיניות החדשה שנבקעה לה — לשבור בכוח כל התארגנות צפון-אפריקאית — היא עצרה את אוספי התרומות, השליכה אותם לאותו בית-כלא, ממנו הוצאו שעות מעטות לפני כן. עצורי ואדי סליב המשיכו לחינם במעצר, באין איש שידאג לצרכיהם הראשוניים. מעצר אוספי-הלסך בואדי-סליב זיעזע כמה לבבות בתל-אביב. הוא הבליט את המצב האנושי של המשפחות הנטושות, הוליד החלטה לפעול.

הרעיון נולד בשעת הרצאתו של נתן ילין-מור, באסיפת-אוהדים של הפעולה השמית בתל-אביב. לילי-מור, מפקד לחי"ל לשעבר, שישב תקופה ארוכה במחנות-ריכוז אנגליים, תיאר את שני הגורמים שדיכאו את רוחם של עצורי לחי"ל: ההרגשה שהם בודדים

הילדים הרעבים

הם ילדיו של שאול שתישה. שלושת הגדולים יושבים על המיטה, שעה שהקטנה, בת חודשיים, שוכנת בת בינם לבין אמם רינה. לרינה קשה לספל בילדיה ללא עזרת בעלה, פורצת תכופות בבכי.

למען המשפחות
נערכה מגבית בתל-אביב. בתמונה נראה אחד המומינים, המהנדס בנימין עומרי, חבר מרכז הפעולה, שהותקף לאחר מכן. הסכף נמסר לוועד אירגון ליכוד עולי צפון-אפריקה, לחלוקתו.